

TETE MONTOLIU, UN NEGRE AMB UN PIANO

«No sóc jo qui toca»

Vicent Montoliu, un dels músics catalans reconegut arreu del món, no vol que es redueca la seua vida a la música. «Ja que estic en la vida sense haver-ho demanat, m'interessa tot». I així hem parlat amb ell, tranquil·lament, de futbol, de dones, de política...

F. Sellés

—**E**l del jazz és un llenguatge que ha esdevingut universal, però ¿en quina mesura prima el seu aspecte racial? ¿Cal sentir-se negre per expressar-se el millor possible en aquest llenguatge?

—Continua sent racial en l'aspecte que els que estan creant i els que estan imposant noves tendències i noves maneres de tocar continuen sent negres.

—Aleshores, ¿quin futur té el músic blanc?

—El mateix que el negre si toca bé.

—¿Un blanc pot tocar tan bé com un negre?

—Sobretot si es pinta la cara.

—¿I què em diu d'allò de tenir una mica d'ànima negra?

—No crec en l'existència de l'ànima.

—¿La música roc quina opinió li mereix?

—Jo no puc opinar del que no m'agrada.

—¿I la clàssica?

—Sí.

—¿Quina diferència hi ha entre un instrumentista clàssic i un de jazz?

—Una d'elles és que la música clàssica en si ja comporta una altra manera de pensar i de sentir, perquè el llenguatge és diferent. La música clàssica és occidental i el jazz no ho és. En segon lloc, normalment m'he trobat que el músic de jazz ha estudiat realment. I qui ha estudiat l'instrument que toca des d'una base sòlida, a banda de tocar jazz, si vol, pot tocar clàssica i, per contra, no n'he conegut de clàssics que puguin tocar jazz, no que en sàpiga sinó que pugui.

—¿Quina diferència hi ha entre ser cec i no tenir visió, tal com vostè l'ha establida?

—Jo no em considero cec, jo no hi veig. El cec és el cec mental, vegi o no.

—¿Vostè no pensa que el jazz, sent com és una música minoritària, aplega en la seua audiència molta gent que hi va per l'aspecte social, per l'esnobisme?

—No hi penso, en això. Jo vull creure que qui ve a escoltar-me és perquè li agrada d'escoltar-me... Si no, no cal que vingui.

—¿I què pensa dels crítics, que moltes vegades sembla que n'hagen llegit més que no escoltat, de música?

—Bé, el que passa és que els crítics són uns sers frustrats. L'únic que m'importa molt és la crítica del públic que paga per escoltar-me.

—¿I com sap que ha agradat al públic?

—Hi ha una comunicació entre el públic i jo. Quan sé que no estic explicant el que

vull explicar ho noto, ¿com? no ho sé, és mitjançant un contacte, un contacte quasi físic, és molt difícil d'explicar.

—¿Amb quina mena de públic es troba més de gust?

—Amb els que no creuen que són entesos en la música que jo toco.

—Tenim entès que triomfa molt amb les dones.

—Això, ho han de dir elles.

—No n'hi ha cap ací. ¿Creu que hi té molt a veure la fama?

—Sí, sí. La majoria de dones que han volgut anar al llit amb mi han volgut anar-hi amb el piano posat.

—¿I ho ha provat alguna vegada?

—No, el que els he començat per dir és que el piano no hi cap. Ha, ha, ha.

—Sempre es pot fer damunt del piano.

—Ha, ha, ha. Però és tan dur...

—Ara, doncs, no es pot fiar del que tant les dones com els amics facen per vostè.

—Jo em fio de tothom.

—Hi ha una diferència entre fiar-se i ser amic.

—Això mateix. A més, sóc una persona de moltes contradiccions.

—Una d'aquestes contradiccions seria presentar-se en la llista de Convergència quan la seua manera de viure no és precisament la del públic de Convergència.

—És que jo trobo que Convergència és l'únic partit nacionalista que hi ha. És l'únic partit que es declara català. A mi no em van dir que havia de ser de dretes i del centre. A mi em van dir que jo podia ser com jo vull ser.

—¿I vostè com és?

—Jo sóc català i catalanista. I nacionalista. Més aviat d'esquerres, ¿eh?

—¿Per què ha accedit a anar en la llista europea de Convergència?

—És molt divertit. M'ho va demanar el Roca, i el Roca és molt maco i jo li vaig dir que bé.

—Vostè és un apassionat del futbol.

—Apassionadíssim.

—¿Què significa el Barça per a vostè?

—Tant com la música.

—¿Internacionalment com s'estima més de ser presentat?

—No he dit mai que sóc espanyol quan surto d'aquí, mai a la vida, perquè és que no m'hi sento i no ho sóc. A tot arreu diuen «el pianista catalán», en castellà, però així.

—Quan ha hagut d'explicar què és Catalunya als Estats Units o a un altre país ¿com ho ha fet?

—Molt malament, perquè primer m'ho hauria d'explicar jo mateix.

—I per explicar que s'és de Catalunya i que Catalunya no és Espanya però que està dins d'Espanya... ¿És molt complicat?

—Llavors els expliqués que parles ca-

«Normalment, els 'jazzistes' recreem allò creat. D'un tema que no té cap classe de transcendència se'n pot fer una obra d'art».

talà i et diuen «ah sí, ese dialecto». Jo, quan els he d'explicar alguna cosa de Catalunya, els parlo de Gaudí.

—*¿Què és per a vostè Gaudí?*

—Tothom sap qui és Gaudí, a tot arreu, tothom. Gaudí és un senyor que m'ha servit per explicar què és Catalunya.

—*¿I el jazz què és per a vostè?*

—Una manera d'expressar-me i de viure.

—*¿Una cançó molt dolenta, amb una lletra molt vulgar es pot convertir en una bona cançó gràcies a la interpretació que se'n faça?*

—I tant que sí. Normalment, els jazzistes —i la pregunta m'agrada— recreem allò creat. D'un tema que no té cap classe de transcendència musical ni literària, segons de la manera en què es toca o es canta, se'n pot fer una obra d'art.

—*Tenim entès que no sol tractar massa bé els altres músics.*

—És que els músics no m'agraden. La raó, no la tinc ben clara, però és que no els interessa massa res que no siga la música i haurien de tenir en compte

que la música forma part de la vida, però no és la vida. No diré que tots, perquè em fotrien una cara nova, però sí que n'hi ha molts d'incultes, tot i ser pous de ciència musicals. Es tanquen massa en el seu ofici i no s'interessen per res de la vida.

—*¿Quins altres interessos té a part de la música?*

—Ja que estic en la vida sense haver-ho demanat, m'interessa tot.

—*¿Creu que se l'ha tractat millor fora que ací?*

—No em puc queixar d'aquí. Nosaltres tenim la mania de menysprear el que és nostre i, pel que fa a la qüestió artística, estem igual que en qualsevol altre país del món. Per sort o per desgràcia, el jazz a tot arreu és minoritari.

—*¿És bo que ho sigui?*

—Per al que ha de treballar, no, perquè hi ha pocs llocs per fer-ho.

—*¿Com és que han anat desapareixent aquests llocs en comptes d'anar a més?*

—Hi havia el Jamboree, per exemple, però l'amo es va enamorar d'una tia que cantava i ballava flamenc, i la

tia li va dir «o er ja o yo» i el tio va dir «tu».

—*¿Què es pot fer en favor?*

—Mire, no ho sé, però de catorze emissores que hi ha a Barcelona les poques que programen jazz ho fan a les hores que la gent dorm; la resta del temps, tot és roc i pop. Ara bé, he de reconèixer que el Ministeri de Cultura fa el que pot i més, s'ha esforçat per portar el jazz al carrer.

—*¿I la Generalitat?*

—En principi, que jo sàpiga, no ha fet res, i això que a la senyora Ferrusola li agrada molt, però molt. La prova és que quan jo toco hi va. Potser no han tingut l'oportunitat.

—*¿La gent jove potser ho té molt difícil?*

—A mi m'agradaria saber què fa la gent jove, perquè hi ha gent jove que es compra una guitarra i es creu que és músic. Aleshores és molt trist que el Tete siga el millor de tot arreu perquè no hi ha ningú més a tot arreu. S'ha de començar estudiant.

—*¿Vol dir que un músic de jazz ha d'anar a estudiar al Conservatori?*

—Has d'anar al Conservatori a estudiar l'instrument que tu vulguis tocar,

almenys per fer-ho bé i, si veus que no tens aptitud, pots anar a fer carreteres que fa falta molta gent.

—Això no obstant, en el seu origen no tenia res a veure amb cap mena d'institució, era més espontània i menys professional.

—Llavors és que no es poden guanyar cuartos amb això.

—Però si un es diu Tete Montoliu sí

la dels cantautors?

—L'únic que m'interessa és el Serrat, perquè és l'únic que és un fenomen, musicalment i literàriament.

—¿També quan canta en castellà?

—Que canti com vulgui.

—¿Un músic de jazz hauria de tocar inclús en el cas de no gaudir d'una vida materialment completa?

—Si sabés tocar una altra cosa i la

«On millor he dormit, a part del meu llit, ha sigut al Liceu».

que en guanya. ¿Quant li van pagar la primera vegada?

—La primera vegada, em sembla, vint pessetes. Tenia quinze anys. Vam fer una orquestra al conservatori que es deia Crazy Boys, al Rialto.

—¿Era més moda el jazz aleshores?

—No podrà ser mai moda perquè mai no ho ha estat. Quan no havien sortit ni el roc ni el pop, la gent tenia més ganes de pensar, perquè s'ha de reconèixer que l'estridència de l'electrofonía que dona el pop i el roc esmussa el cervell i deixes de pensar instantàniament.

—I en escoltar jazz ¿es pensa o es sent?

—Se sent i sentir fa pensar, trobo.

—¿I vostè en què pensa quan toca?

—¡Ep! Una cosa és escoltar i l'altra tocar. Quan jo toco, no sóc jo, m'assec al piano i escolto un senyor que està tocant. Jo puc estar pensant si Schuster se n'anirà al Madrid o el fotran fora.

—¿I aquella vegada que estava tocant i duia un auricular per sentir la retransmissió del partit, el concert n'era una retransmissió en música?

—No, no tenia res a veure amb la música que jo feia perquè jo tocava com sempre, perquè no sóc jo qui toca.

—¿Què li sembla la música catalana,

volgués fer per no passar fam, faria ben fet de fer-ho.

—El que és sorprenent és que un xiquet d'aquí de fa 54 anys comencà a estudiar i acabàs sent el primer pianista de jazz d'Europa. ¿Ara, un nano d'aquí podria fer el mateix?

—Això és el que em fa por. Hi ha nanos amb moltes condicions, però no els veig amb cap possibilitat d'arribar a ser un Tete.

—¿No en coneix cap que pogués arribar a ser-ho?

—Sincerament no. S'han de tenir unes condicions nates.

—¿D'on li vénen les seues?

—Jo en vaig sentir molta, de música, quan era nano, perquè el meu pare tocava a l'orquestra municipal i a la banda del Liceu, sentia les dues músiques, n'hi havia una que m'agradava i una altra que no. Una l'entenia tota i de l'altra no n'entenia res, una que em feia disfrutar molt i l'altra m'adormia molt bé. On millor he dormit, a part del meu llit, ha sigut al Liceu.

—¿Li agrada l'òpera?

—No. No puc suportar que una senyora alta i grossa mori de tuberculosi mentre canta.

—Però al teatre també moren. ¿No és part de la convenció?

—Però foten mala cara, com a mínim.

—¿I és mentida quan una cantant mundialment consagrada canta cançons d'abandonament i solitud?

—Quan una cantant és consagrada mundialment, pot fer el que li doni la gana.

—¿Però no cal patir per cantar bé?

—Les persones agraden o no agraden. A mi no m'agrada Manolo Escobar, però mai no he dit que ho faci malament.

—Si no s'hagués dedicat a la música, ¿a què es dedicaria?

—Actualment, seria fisioterapeuta. M'agrada molt fer massatges, ha, ha, ha. Però, fa trenta anys, als qui no teníem visió física ens estava vetat això. Suposo que hauria d'haver anat a vendre cupons.

—A vostè no li agraden gens els cecs.

—No, no m'agraden.

—¿Per què?

—Perquè van de cecs per la vida. S'enorgulleixen de la seua deficiència. I no hi ha per enorgullir-se'n i per tenir-se'n llàstima, un senyor és així i és així.

—Potser ens hem deixat alguna cosa d'aquelles que toca parlar.

—Em penso que no. Bé, penso que no hem parlat del que més m'estimo en el món.

—¿I què és?

—Els meus gossos. Aquests sí que són amics meus de veritat, del tot. Són dos pastors alemanys.

—¿I amb ells a quin grau de competència s'arriba?

—Inclús converses, tenim. M'escolten i almenys no m'han dit mai que no els agradi.

—Diuen que els artistes, com els toreros, quan noten que ho estan fent molt bé poden arribar a una mena d'èxtasi sexual. ¿A vostè li ha passat?

—¿Què si m'ha passat què? No, per arribar-hi sempre m'ha fet falta una dona al costat.

—¿Per tocar jazz cal un temperament especial?

—El jazz és una classe de música molt sexual.

—¿I quan canta, que s'estima més, una dona o un home?

—Depèn del significat que li vulguem donar a la paraula cantar. ¿Vol dir cantar de cançó o de fer pudor?

—Cantar de cançó.

—He acompanyat poques cantants i la majoria estan sonades.

—¿On li agradaria tocar a València?

—Al Perdido actuaría sense cobrar.

—No li agrada que li facen entrevistes, ¿veritat?

—Gens, però ja hi estic acostumat. □